

MUSTAFA KUTLU'NUN
RÜZGÂRLI PAZAR'INDA İNSANLAR

Zeki TAŞTAN*

Personalities in Mustafa Kutlu's Rüzgarlı Pazar

Abstract: Mustafa Kutlu is one of the best pioner of Turkish storytelling. He deals with “the poverty” in his last book called *Rüzgârlı Pazar* (September 2004). In this story, he tells us the people living in a district called Rüzgârlı Pazar. Some of them are tea-maker, optician, hat-maker, cassette-seller, cigarette-seller. On the other hand, there are also unemployeds and some workers in this district. He introduces them us from another interesting point.

In this article all person in tihe story called *Rüzgârlı Pazar* has been examined. These personalities have been determined as 5 different categories according to their function in the story: “workers in Rüzgârlı Pazar”, “workers around Rüzgârlı Pazar”, “somebody whose pfeffession has not been determined”, “unemployeds”, “students”. The first category is the most important group in the story. The others are responsible for them in this story.

Key Words: Mustafa Kutlu, Turkish storytelling, poverty, Rüzgârlı Pazar, personalities in the story.

Türk hikâyeciliğinin yaşayan önemli temsilcilerinden biri olan Mustafa Kutlu,¹ bazı gazete ve dergilerde ‘Öykü bitiyor mu?’ tartışmasının yaşandığı

* Yard. Doç Dr., Yüzcüncü Yıl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

¹ 1947’de Erzincan’da doğan Mustafa Kutlu, Ortaöğrenimini Erzincan’da, yüksek öğrenimini Erzurum’da Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde tamamladı (1968). Bir süre öğretmenlik yapan Kutlu, 1974’te mesleğinden ayrılarak bugün de başında bulunduğu Dergah Yayınları’nda çalıştı. Kutlu, sanat hayatına *Fikir*

bir zamanda,² yeni bir hikâye kitabıyla karşımıza çıkıyor: *Rüzgârlı Pazar*. Mustafa Kutlu, henüz piyasaya çıkmadan dikkat çeken³ bu son hikâye kitabında, şehrin kenar mahallelerinde yaşayan ve yoksulluklukları bakımından birbirine benzeyen, fakat her birinin hikâyesi farklı karakterleri okuruyla buluşturuyor. *Rüzgârlı Pazar*'da; çaycı, simitçi, dürümcü, midye-dolmacı, gözlükçü, kundura ustası, şapkacı, sigaracı, kasetçi gibi birçok çalışan ve işsiz kişi, gerçekçi bir bakış açısıyla ele alınıyor. Bu yazımızda Mustafa Kutlu'nun son hikâye kitabı *Rüzgârlı Pazar*'da geçen şahısları ele almaya çalışacağız.⁴ Ancak buna geçmeden önce kitaba adını veren, hikâye kişilerinin hayatlarında önemli bir yeri olan ve tüm hikâyelerin ortak başlığı olarak da geçen Rüzgârlı Pazar üzerinde durmayı gerekli görüyoruz.

Rüzgârlı Pazar, hikâyedeki tüm insanların kaderinde ortak yeri olan bir mekândır. Rüzgârlı Pazar ve çevresi, şehrin ortasında, sanayi bölgesi olan, onun yanında lüks yerleşim birimi, altında otoyol, onun altında minibüslerin, kalabalık ve karmaşanın, itiş-kakışın olduğu 'çarpık kentleşme' denilen olgunun tipik göstergelerinden birisidir. Yazar-anlatıcı Rüzgârlı Pazar'ı ve bu alanda çalışan satıcıları etrafıca tasvir eder. Pazarın bir yüzü şöyledir:

"Yokuştan inen yol köprüye varmadan bir Dörtüol ağzına uğruyor. Dörtüol ağzının sağ yanı kalabalığın sel gibi aktığı daracık bir yaya kaldırımı. Kaldırımında ağaçlar, elektrik direkleri, reklâm panolarını taşıyan direkler; bir direk ormanı sanki. Onların arasında ayaküstü satıcılar. Tespihçi, kokucu, kalemci, çiçekçi vesaire. Kaldırımı ve ışıkları aşan kalabalık Rüzgârlı Pazar'ın bir ucuna ulaşır. Burayı Dürümcü Baba ile çiğ köfteci tutmuştur. (..) Sonra koca karaağaç. Karaağacın çadır gibi gölgesinde -ki pazarın en afili noktasıdır- seyyar sigara tezgâhı ile bir yanını fabrika duvarına dayamış sandviç arabası. Onlara bitişik üç adet telefon

Ve Sanatta Hareket dergisinde yayımladığı hikâyelerle başladı (1968) Kutlu'nun hikâye dışında inceleme ve deneme eserleri de bulunmaktadır. (Bknz. İhsan Işık, *Yazarlar Sözlüğü*, İst., 1998, s. 398-399; Vahit Tane, *Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Dil Ve Üslup*, Erciyes Üniversitesi, Sos. Bil. Enst., Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1993, 134 s.; Şevkiye Dinçer, *Mustafa Kutlu'nun Hikâyeleri Ve Hikâyeciliği*, Trakya Üniversitesi, Sos. Bil. Enst., Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1999, 131 s.; İlbilge Hatun Yazıcı, *Mustafa Kutlu'nun Hayatı, Hikâyelerinin Yapı Ve Tema Bakımından İncelenmesi*, Fırat Üniversitesi, Sos. Bil. Enst., Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2002, 151 s.

- 2 Bknz. Cem Kuleli, "Şimdi de 'Öykü Bitiyor mu?' Tartışması", *Zaman*, 19 Eylül 2004, s. 15
- 3 Bknz. Zeynep Gün, "*Kutlu Rüzgârlı Pazar İle Geliyor*", <http://www.zaman.com.tr/?Hn=88883&bl=kultur-sanat&trh=20040907>; "Rüzgârlı Bir Kent Masalı", <http://www.yenisafak.com.tr/arsiv/2004/agustos/18/k03.html>
- 4 Mustafa Kutlu, *Rüzgârlı Pazar*, Eylül 2004, 185 s. (İncelememizde bu baskıdan faydalanılmıştır).

kulübesi. (..) Yol dar, kalabalık sel gibi. Dolayısıyla pazarcıların tezgâhları en fazla iki metre karelik şeyler.” (s.21-22)

Rüzgârlı Pazar'da, tespihçi, kalemci, çiçekçi, penyeci, fanilacı, cep telefoncu, dürümcü, çiğ köfteci, simitçi, CD satıcı, boyacı, gözlükçü, çantacı, şemsiyeci, oyuncakçı, şapkacı, kasetçi, tablo-posterci, kolyeci, çakmakçı, oyacı, hâsılı dış beyazlatma ilacı pazarlayanlara varıncaya kadar hemen hemen her tür satıcı bulunur. Rüzgârı hiç eksilmeyen, sabah-akşam bir aşağı bir yukarı insan selinin aktığı bu bölge, yazar-anlatıcıya göre 'sellerin ortasında kalmış bir adacıktır. Bir umut adacığı. Bir geçim adacığı'dır (s. 30). Sabahın köründe kurulan, gece yarısına kadar nüfusunu azaltan Rüzgârlı Pazar, daha sonra yerini sarhoşlara, mekânsızlara, tinercilere, sokak köpeklerine, bazen 'genç orospular ile travestilere' bırakır.

Rüzgârlı Pazar, büyük kentlin varoşlarında yaşayan yoksullar için geçimlerini sağladıkları bir mekândır. Aynı zamanda 'sembolik' anlamlar da taşır. Kitabın hemen başlangıcında yer alan şiirsel bir diyalog bu açıdan dikkat çeker;

“-Bu rüzgâr neyin nesi?

-Samyeli, Sam!

-Kim lan bu Sam?” (s. 5).

Hikâyenin bütününe göz attığımızda 'Sam' kelimesinin sıradan bir isim olmadığı ortaya çıkar. Bu kelime, Amerikalı 'Sam Amca'yı çağırıştırır. Bu da uluslararası kapitalizmi, tüketime dayalı kitle kültürünü, insanlar arasında giderek derinleşen zengin-yoksul ayrımını, kapital'in ağır yükü altında ezilen 'yoksul insan'ı, yozlaşmayı akla getirir. Amerikan kapitalizminden ve yaşam tarzından etkilenerek büyük bir değişimi yaşayan Türkiye'nin vardığı yeri işaret eder. 'Samyeli'ne kapılan insanlar, bu 'rüzgâr'ın tesiriyle büyük bir değişim yaşamış, etrafında olup biten olumsuzluklara gözlerini kapatarak bu 'rüzgâr'da savrulup gitmiştir. Bir tarafta lüks yaşam diğer tarafta yoksulluk iç içe geçmiştir.

Yazarlığının ve hikâyelerinin temel meselesi olarak, “Türkiye’de yaşanan toplumsal değişme, şehirleşme ve göç olgusu”nun kendisini sürekli meşgul ettiğini belirten⁵ ve *Ortadaki Adam, Gönül İşi, Beyhude Ömrüm, Hüziün ve Tesadüf, Yokuşa Akan Sular, Sır, Mavi Kuş, Bu Böyledir* gibi hikâyelerinde bu konu üzerinde yoğunlaşan Mustafa Kutlu,⁶ bu konulardaki hassasiyetini *Rüzgârlı Pazar*'da da sürdürür.

⁵ “Mustafa Kutlu İle Öykücülüğü Üzerine”, *Hece Dergisi*, nr. 33-34, Eylül-Ekim 1999.

⁶ Bknz. Vahit Tane, agt.; Şevkiye Dinçer, agt; İlbilge Hatun Yazıcı, agt; İhsan Işık, age.; Ömer Lekesiz, *Yeni Türk Edebiyatında Öykü 4*, İst. 2001; Alâattin Karaca, “Mustafa

Mustafa Kutlu'nun *Rüzgârlı Pazar* hikâyesinde zengin bir şahıs kadrosu bulunur. Ancak bu kişilerin bir kısmı hikâyede kısaca yer alırlar. Anlatıcı-yazar, *Rüzgârlı Pazar*'da ve civarında gezerken bizzat tanıdığı veya hikâyesini duyduğu kişileri hikâyeye dahil eder. Bu yüzden hikâyede 'olay' yerine 'kişiler' ön plâna çıkar. Bu kişilerin büyük bir kısmının ortak yönü 'yoksul' oluşlarıdır. Hikâyenin de ana teması 'yoksulluk'tur zaten. Hatta bu meseleye dikkat çekmek için kendisini de hikâyeye dahil eder. Yoksulun sesinin kısık olduğunu söyleyen yazar, onların yerine kendisinin konuştuğunu, 'yoksulun sesi' olmak istediğini belirtir. Böylece vicdanları harekete geçirmeye çalışır.⁷ Ancak ana tema 'yoksulluk' olmasına rağmen her bir hikâyenin taşıdığı mesaj birbirinden farklı anlam yüklüdür.

Anlatıcı-yazar'la birlikte Duran, Nimet, Cesur, Doktor, Cino gibi kişilerin de önem kazandığı *Rüzgârlı Pazar*'da ekme peşinde olanların geldiği yer, gecekondu bölgesidir. Hikâyenin önemli isimlerinden Duran'ın bulunduğu mahalle, *Rüzgârlı Pazar*'a yürüyerek iki saatlik uzaklıktadır. Bu da her gün dört saatlik yürüyüş demektir. Yazar-anlatıcı, Duran'ın evini ziyaret ettiğinde bu mahallenin sefaletini realist bir bakış açısıyla tasvir eder. Bir tepenin yamacında; 'Küçümen bahçeler; tek odalı, çift odalı kondular, birbirine yaslanıp ayakta durmaya çalışan yamrı-yumru yapılar'ın bulunduğu mahalle, içme suyu, okul, sağlık ocağı gibi en basit imkânlardan da yoksundur. Sürekli hastalığın pençesinde dirler.

Rüzgârlı Pazar'da, birçok çalışan, yapmış olduğu işiyle veya çevrenin kendisine yakıştırdığı lakabıyla tanınır; Doktor, Dürümcü Baba, Şapkacı Bacı gibi. Bunların dışında hikâyede geri plânda kalmalarına rağmen herhangi bir işe sahip olmayan, *Rüzgârlı Pazar* çevresinde çalışan, çalıştığı işin özelliği

Kutlu'nun Hikâyelerinde Sosyal Değişme", *Milli Eğitim*, nr. 85, Mayıs 1989; Alâattin Karaca, "Mustafa Kutlu'nun Uzun Hikâyesi", *Türk Dili*, nr. 625, Ocak 2004; Alâattin Karaca, "Hikâye-i Ahval-i Dervîşân ya da Sır'ra Kadem Basmak", *Kayıtlar*, nr. 3, Ocak 1991; "Mustafa Kutlu İle Yokuşa Akan Sular Üzerine", *Hareket*, nr. 16-17; 1980; "Mustafa Kutlu İle Konuşma", *Yönelişler*, nr. 3, 1981; "Yoksulluk İçimizde Üzerine Mustafa Kutlu İle Konuşma", *Yönelişler*, nr. 3, Haziran 1981; Alâattin Karaca, "Tufandan Önce Ekseninde Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerindeki Değişime Bakış", *Türk Edebiyatı*, nr. 364, Şubat 2004; "Mustafa Kutlu İle Konuşma", *Yeni Devir*, 25 Nisan 1983; "Mustafa Kutlu İle Konuşma", *Aylık Dergi*, nr. 63-65, 1984; "Mustafa Kutlu İle Konuşma", *Zaman*, 26 Temmuz 1987; "Mustafa Kutlu İle Öykücülüğü Üzerine", *Hece Dergisi*, nr. 33-34, Eylül-Ekim 1999; "Soruşturma-Mustafa Kutlu" *Hece Dergisi*, nr. 46-47, Ekim-Kasım 2000.

7 "Yoksulun evi uzaktadır, kimseler görmez. Yoksulun sesi kısalmıştır, kimseler duymaz. Yoksulun yüzü soğuktur, kimseler bakmaz; bakan da olsa başını çevirip gider. Duymayanlar duysun, görmeyenler görsün diye iki tanesini anlatayım. Varın kalbinizle baş başa kalın. Vicdanı olan vicdanını dinlesin; kiminin lokması boğazında kalsın, kiminin gözyaşı aksın. Kimi de 'ulan biz daha adamlıktan çıkmadık' diyerek yekiniip ayağa kalksın; azdan az, çoktan çok bir hayır işlesin. (..) İşte onların yerine ben söyledim. Bilmem ki yi imi ettim, kötü mü?" (s. 41, 160)

belirtilmeyen, öğrenci olan bazı kişiler de hikâyede yer alırlar. Biz de bu yazımızda bu kişileri hikâye içindeki fonksiyonlarına göre 'Rüzgârlı Pazar'da Çalışanlar', 'Rüzgârlı Pazar Çevresinde Çalışanlar', 'Mesleği Belirtilmeyenler', 'İşsizler' Ve 'Öğrenciler' olarak beş başlık altında değerlendirmeye çalışacağız.

1) Rüzgârlı Pazar'da Çalışanlar

Rüzgârlı Pazar'da çalışanlar, aynı zamanda hikâyenin en önemli isimleridir. Bunları balon, kâğıt mendil, pil ve kalem satanlar, çiçekçi, şapkacı, çaycı, hurdacı, oyuncakçı, dürümcü-kebabçı, şifalı ot satıcısı, kolyeci, gözlükçü, tartıcı, sigaracı, midye-dolmacı, korsan kasetçi, tütsücü olarak gruplandırmak mümkündür. Rüzgârlı Pazar'ın doktoru olarak tanınan ancak gerçekte doktor olup olmadığı bilinmeyen Doktor lakaplı kişiyi, Rüzgârlı Pazar'ın dilencilerini ve bu pazardan haraç toplayan Pislik Ateş'i de burada değerlendirmeyi uygun gördük.

a) Balon Satanlar

Duran Demir

Duran, hemen bütün hikâyede karşımıza çıkan bir kişidir. Anadolu'dan İstanbul'a göçmek zorunda kalmış yoksul bir ailenin en küçük çocuklarından olan Duran'ın hikâyesi de diğerleri gibi yürek burkucudur.

Duran Demir, on bir-on iki yaşlarında büyük şehre gelmiş Yozgatlı bir çocuktur. Babası Recep Efendi, kimi-kimsesi olmayan çobanlıkla uğraşan fakir bir adamdır. Kendisi gibi yoksul bir kızla evlendirilen Recep Efendi'nin dördüncü çocuğu olan Duran, köyün mektebine verilir. Ancak Yozgatın susuz, çorak, verimsiz bir köyünde geçinemeyen Recep Efendi, yoksulluğun pençesinden kurtulmak için o yılların âdeti haline dönüşen gurbet işçiliğine soyunur. Ailesiyle birlikte büyük şehre göçer. Recep Efendi, inşaat işçiliği, hamallık gibi birçok işe girip vereme yakalandıktan sonra, evin geçimi Duran'ın sırtına yüklenir. Duran, annesi, babası yanında üç kız kardeşine de bakmak zorundadır artık. İlkokulun beşinci sınıfından alınarak ağır bir yükün altına sokulur.

Hikâyeyi anlatan kişi, Duran'a balon satarken rastlar. Çocuk, üç çay parasına bütün gün güneşin altında balon satar. Günde bir simit veya poğaçayla karnını doyurmaya çalışan Duran'ın yüklendiği ağır yük ve psikolojisi, aşağıdaki sözlerinde daha açık anlaşılır:

"Evdekiler elime bakıyor abi. Anam bayağı yolumu gözlüyor yani. Oğlan gelse de ekmek filan alsak. Makarna haşlasak." (s. 16).

Duran, esasında ilk işine Bilal adında uzaktan akrabaları olan bir hurdacının yanında başlar. Ancak küçük bedeni bu zor mesleğe uyum sağlayamaz. Bir hafta içinde ayakları patlar. Bilal, daha sonra onu oyuncakçının yanına

verir. Buna rağmen hayatı yine zordur Duran'ın. Çalıştığı yere iki saatlik bir yaya yürüyüşünden sonra varır. Oyuncakları aldığı satıcı ise, Duran'a kolkanat germiştir. Gerektiğinde yediği dürtümden Duran'a da tattırır.

Yazar-anlatıcıya göre yoksulluk, insanı çabuk pişirir. Üstelik kızgın fırında. Duran gibi çocuklar on iki yaşlarında olsalar da 'bayağı yaşlanmış' olurlar (s. 40).

Mustafa Kutlu, Duran ile büyük şehirlerde çalışmak zorunda kalan ve genellikle hikâyeleri birbirine benzeyen yoksul çocuk modelini, canlı bir şekilde gözler önüne serer. Çoğunlukla birlikte olduğu kişiler, Duran'ı büyük bir samimiyetle benimserler. Hatta ona 'ermişlik' gibi önemli bir misyon yüklerler. Duran, en sıkıntılı zamanlarında, yani iş gücü olmadığı anlarda kendisine görünen meleklerin, 'Merak etme Duran, her şey çok güzel olacak.' (s. 49) sözü üzerine ferahladığını belirtir. Para kazanamayıp eve gittiği zamanlarda annesinin o gün işe gittiğini, bir seferinde canı muz çektiğinde annesinin akşam pazarından muz aldığını ve sevincinden ağlaya ağlaya muzları yediğini söyler. Duran, meleklerin kendisini koruduğunu, sürekli Allah'a dua ettiğini belirtir. Yazar-anlatıcı, 'hiçbir olağanüstü tarafı olmayan, partial giysiler içinde, güneş yanığı yüzü ve melul melul bakan gözleriyle bir mucize gibi parıldayan' (s. 50) Duran'a hayranlıkla ve gıptayla bakar.

Duran, çocuk yaşına rağmen oldukça da cesurdur. Yanı başında çalışan kör kız Nimet'e kabadayılar saldırdığında koca pazarda sesini ilk çıkartan o olur. Nitekim onun sayesinde genç kız kurtulur. Yiğit Duran, Nimet'le oldukça yakınlaşır. Onu bir abla gibi görüp her yardımına koşar. Onu sürekli gözetir. Yazar-anlatıcıya göre Duran, 'bahar dalı gibi bir yüreğe' (s. 85) sahiptir. Günün birinde kendisinden balon alan sarışın, mavi gözlü bir ortaokul öğrencisine âşık olur. Kızlara bakmanın günah olduğunu söyleyen Duran, böylece ilk kez kendisinden haberi olmayan bir ortaokul öğrencisini sever. Bir gün kızın bir oğlanla çıkıp geldiğini görünce yemeden içmeden kesilir.

b) Kağıt Mendil, Pil, Kalem Satanlar

Nimet

Hikâyenin önemli kişilerinden olan Nimet, on yedi-on sekiz yaşlarında, kağıt mendil, pil ve kalem satan kör bir kızdır. Nimet, 'Orta boylu, biraz kilolu, yuvarlak yüzlü akça pakça bir kız. Anadan doğma görme özürlüdür. Başörtüsü ve renkli gözlük takıyor.' (s. 74). Rüzgârlı Pazar'daki işine küçük kardeşi Büşra ile gider.

Nimet'e iş veren Şapkacı Bacı'dır. Nimet'i mahalleden tanıyan bu kadın, annesine rica ettikten sonra onu işe götürmüş ve yanı başında bir tezgah açmıştır.

Nimet, karşısında tezgah açan kendisi gibi görme engelli birine karşı büyük bir ilgi duyar. Yakın komşu oluşun da verdiği cesaretle Urfalı Cesur'la sohbet etme imkânı bulur. Bu muhabbet karşılıklı sevgiye dönüşür. Nimet, zamanla onun yanından hiç ayrılmaz olur. Gündüzleri sürekli beraberdiler. Cesur, ona görme engellilerin hayatı ile ilgili birçok konuyu öğretir. Nimet, onun sayesinde baston da kullanmaya başlar.

Şapkacı Bacı vefat ettikten sonra malları Nimet'e kalır. Şapkalı Bacı'ya önceleri mal veren tüccar da Nimet'e ve Cesur'a güvenerek bundan sonra kendileriyle çalışır. Anlatıcı-yazar'a göre bu saatten sonra iki körün cepleri az da olsa para görür. Nimet, Cesur'la evlenir.

Cesur

Cesur, yirmi-yirmi beş yaşlarında, uzun boylu, orta kilolu, çakmak, pil, kalem, mendil ve el feneri gibi malzemeler satan kör bir delikanlıdır. Nimet'le aralarında geçen konuşmada, kendisinin Urfalı olduğunu ve büyük şehre küçükken göçtüğünü öğreniyoruz. Babası, bir iş kazası geçirip yatalak olunca evin geçimi annesinin sırtına yüklenmiştir. Bu arada üç-dört yaşlarında bir çocuk olan Cesur'a bakmak için köyden babaanne çağrılır. Bir süre sonra anne evden kaçar. Buna dayanamayan baba vefat eder. İlkokul birinci sınıfa giden Cesur ile babaanne tek başlarına kalırlar. Onlara bir süre komşuları Cenap Bey bakar. Acılar bununla da bitmez. Cesur, bir kaza sonucu gözlerini kaybeder. Ardından Cenap Bey vefat eder. Daha da kötü duruma düşen çocuk ve babaanne dilenmeye başlarlar.

Cesur'a Rüzgârlı Pazar'da Nimet'in karşısında bir tezgâh açarken rastlarız. Daha sonra iki görme özürlü, birbirleriyle tanışılır. Zamanla birbirlerinden hoşlanmaya ve birbirlerini sevmeye başlarlar. Bu aşk, evlilikle noktalanır.

İki görme engelli arasında (Cesur-Nimet) mukayese yapılırken Cesur'un Nimet'e nazaran daha zor bir hayattan geldiği, engelleri neredeyse tek başına aştığı, kendine güven duygusunun geliştiği, girişken ve neşeli bir çocuk olduğu ortaya çıkar. Anlatıcı-yazara göre Cesur gibi bir görme engelliye sempatik kılan, "sesi, zekâsı, esprileri, konuşma temposu, hayata bağlılığı ve ataklığıdır" (s. 114). Bu arada onun görme engellilerle ilgili bir Dernek'te bağlama çalmayı öğrendiği de belirtilir.

Nimet ve Cesur, yazar-anlatıcının benimsediği önemli kişilerdir. Onların da hikâyesi diğerleri gibi yürek burkucudur. Her ikisi de geçinebilmek için çalışmak zorunda kalırlar. Nimet, Şapkacı Bacı'nın vasıtasıyla bulduğu işte aile bütçesine az da olsa katkıda bulurken; Cesur, her uğraşını kendisi verir. Yaşanan bütün sıkıntılara rağmen onlar da diğer yoksullar gibi hayata dört elle bağlıdırlar. Özellikle birbirlerine âşık olduktan sonra mutlulukları daha da artar. Kimi zengin insanların gören gözlerle bile ulaşamayacakları bir mutluluğa

kavuşurlar. Yazar-anlatıcı okuyucuya da büyük bir coşku veren bu aşkı, Rüzgârlı Pazar'da, çalışanların yürekleri, sevinçleri, duaları ile coşkulu bir düğünle sonlandırır.

c) Çiçekçiler

Çiçekçi Cemile

Rüzgârlı Pazar'ın diğer bir emekçisi çiçekçi bir kadındır. Çiçekçi Cemile, 'sepetleri, tenekeleri, servise hazır malları' ile Rüzgârlı Pazar'ın dar boğazında tezgahını açmıştır. 'Epeyce kilolu, güleç yüzlü, ağzı bozuk Roman vatandaşı'ın (s. 21) yanında biri erkek diğeri kız, iki çocuğu bulunur. Kocasını Haydar ise ara sıra ona yardım eder. Ancak gerçekte Haydar'ın bu kadına yardımdan ziyade eziyeti söz konusudur. Zira Haydar, içki ve kumara bulanmış, serseri bir adamdır.

Yazar-anlatıcıya göre Cemile güzel bir kadındır; 'Gamzeli, beyaz dişli, değirmi çehreli, kanlı-canlı ve haliyle kilolu biri'dir (s. 51). Pazarın bu 'taçsız kraliçesi', durmadan çalışan ve durmadan konuşan, etrafına neşe saçan; gülen, şaka yapan, laf atan, yeri geldiğinde küfreden bir kadındır. Okula giden iki çocuğu, ara sıra ona yardım eder.

Çiçekçi Cemile'nin en büyük derdi, kocası Haydar'dır. Kocasına kumar ve içki parası yetiştirmek, sarhoş bir kocayla ele güne rezil olmak, ona büyük ıstırap verir. Ancak 'erkek karı' olan Cemile, zaman zaman kocasını sarhoşlardan korumuş, kimisini bıçaklamış cesur bir kadındır da. Tüm haşarılıklarına rağmen darda kaldığında kocasının yardımına koşan, yeri geldiğinde yaralarını iyileştiren, onu kuş sütüyle besleyen bir sevgilidir. Yazar-anlatıcıya göre bu çift 'hem hırlaşır hem sevişirler' (s. 56).

ç) Çaycılar

Pala Hasan

Pala Hasan, hikâyede geri plândadır. Rüzgârlı Pazar'ın çaycısıdır. Kendisi "doğulu"dur. Biri şehirde diğeri köyde, iki karısı olduğundan bahsedilir. Bir sürü işe girmiş, çıkmış, içeri düşmüş, genç ömründe çok yol görmüş, çok dert çekmiş, pişmiş-olgunlaşmış kabadayı bir adamdır (s. 89). Pala Hasan, küçük bir çocuğu dayak yerken kurtarması, onu çirak olarak kendi yanında çalıştırmasıyla iyi yürekli, yardımsever olduğunu gösterdiği gibi sosyal konulardaki duyarlılığıyla da dikkat çeker.

Cino (Gökhan Pak)

Asıl adı Gökhan Pak olan Cino; Duran, Nimet, Cesur ve Rüzgârlı Pazar'ın diğer bazı çalışanıyla kurduğu ilişki ile öne çıkar. Pala Hasan'ın

sokakta serseriler elinden kurtardığı ve daha sonra yanına alıp çalıştırdığı çırağıdır. Uyanıklığı ve girişkenliğiyle herkes ona Cin Ali derken zamanla bu isim Cino'ya dönüşmüştür. Aynı zamanda yiğit lakaplı olan Cino, kimliğine göre 15-16 yaşlarında, çok zayıf ve çelimsiz birisi olduğundan ancak on-on iki yaşlarında, gözükür. Birçok sokak çocuğu gibi onun öyküsü de diğerlerine benzer:

“Sarhoş baba, üvey anne, yoksulluk, sevgisizlik, dayak. Evden kaçıp balicilere karışmış. Ancak madde bağımlısı değil. Kötü günler geçirmiş, açlık, soğuk, ufak-tefek hırsızlık.” (s. 90).

Gökhan Pak, hikâyedeki varlığıyla dikkatlerimizi sokaklardaki kimsesiz çocuklara çeker. ‘Sokak çocukları’ ile ilgili Pala Hasan’ın gösterdiği duyarlılık, ibret vericidir.

d) Şapkacılar

Şapkacı Bacı

Şapkacı Bacı, birçok yoksul insan gibi adı sanı unutulmuş, yaptığı işin özelliğine göre çağrılan bir insandır. Nimet’e iş ayarlayan, iyi niyetli, dul bir satıcıdır. Sattığı şapkaları başına takan bu kadının ‘şişman, neşeli, cömert bir insan’ (s. 83) olduğundan bahsedilir. Nimet’e bir tezgah ayarlamak istediğinde kendisine karşı çıkılmış, fakat o dinlememiş ve muhtaç bir insanı, seyyar satıcılık da olsa iş sahibi etmiştir. Bu bakımdan cesur ve yardımsever bir kadındır.

Şapkacı Bacı, hikâyede ölümünden söz edilen tek önemli kahramandır. Yazar-anlatıcı, onun soğuk bir zamanda evinde tek başına vefat ettiğini söyler. Yokluğu, kendisine kol kanat gerdiği kör tezgahtar kızın sayesinde anlaşılır. Kimsesi de olmadığından malları Nimet’e kalır.

e) Dürümcü-Kebapçılar

Dürümcü Baba

Şapkacı Bacı gibi isimsiz ve kimsesiz bir insan olan Dürümcü Baba; ‘çok yol görmüş, çok dert çekmiş, çok kazanmış, çok batırmış, içeri girmiş-çıkışmış, evi barkı dağıtmış, akı kıt bir oğlanla baş başa kalmış’ (s. 134) bir bahtsızdır. Akşam ezanından sonra taka minibüsü ile dört yol ağzının pazara yakın köşesinde, sırtını terkedilmiş fabrika duvarına yaslayarak çalışmaya başlar. Burası onun yeridir. Gün battıktan sonra kimse orada durmaz. Dürümcü Baba, ‘akıldan yaya oğlu’ (s. 133) ile birlikte işletir tezgahını. Duvar dibine alçak iskemleleri, küçük sehpaları dizdikten sonra ocağı yakar, domates-biber-marul-soğan hazırlar ve etleri şişe dizer. Anlatıcı-yazara göre Dürümcü Baba’nın

ağzından sigarası ve elinden de şişesi hiç eksilmez. O da gerçek kebabçılar gibi şarapçıdır. Şişesi sürekli tezgahın altındadır. Dürümcü Baba'nın eli-ayağı, tezgâhı pis-pasaklı; fakat kebabları ise tadına doyum olmaz derecede lezzetlidir.

Anlatıcı-yazarın özetlediği hikâyesine göre henüz hapisshanedeyken, karısı, bir buçuk yaşındaki kızını da alarak Almanya'ya gider. Bir daha da ailesinden haber alınmaz. Onların izini kaybeder. Sadece beş altı yaşından sonra kızının bir Alman ailenin yanına verildiğini öğrenir. Vefat etmiş olan öteki karısından olan akli kıt oğluyla tek başına kalır. Ancak günün birinde kızı Zöhre çıkagelir; evlendiği bir Alman'la. Dürümcü Baba ne yapacağını şaşırır. Onu Almanya'ya davet ederler. Para teklif ederler. Fakat Dürümcü Baba bunu kabul etmez. Paraları varsa fakirlere vermelerini önerir. Tezgahını bırakırsa etrafında zaman zaman ortaya çıkan yoksul çocukların aç kalacağını düşünür. Artık kendisinden de yaş geçmiştir. O artık kızının değil, sokaktaki çocukların babasıdır.

Dürümcü Baba belalı olarak bilinir. Ancak 'baba' gibi de adamdır. Garibanların hiçbirini çevirmeyecek derecede merhametli ve yüreklidir. Gündüzleri ne iş yaptığı belli olmayan dürümcüden, gözü tok, cömert, fedakâr oluşu yüzünden 'baba' lakabıyla bahsedilir. Gece çalışanlar, âlem yapanlar, yolunu kaybedenler, işçiler, polisler, travestiler, sarhoşlar ve daha birçok kişi, parası olsun olmasın Dürümcü Baba'nın müşterisidirler.

Dürümcü Baba'nın Oğlu

Hikâyede Dürümcü Baba'nın akli kıt bir oğlundan bahsedilir. Annesi vefat ettikten sonra babasıyla yalnız kalan bu genç, ona yardım eder. Ancak zayıf ve çelimsiz biridir. Sürekli gülümseyen bu çocuk anlatıcı-yazara göre; 'Allah'ın bir meleği sanki. Verirsen yer, sorarsan söyler, kendi halinde, öyle ki yüzüne bakanın içine kan damlar yani.' (s. 136).

f) Doktor

Doktor

Hikâyede, Pazar ahalisinden Doktor diye çağırdıkları garip bir adamdan bahsedilir. Ancak bu adamın doktor olup olmadığı üzerinde çeşitli söylentiler söz konusudur. Yine de yazar-anlatıcının özetlediği söylentilerin özünde onun doktor olduğu veya tıbbiyede okurken ayrıldığı anlaşılmaktadır.

Doktor, hikâyede gerçek bir mesleğe sahip oluşu ve farklı özellikleri dolayısıyla Pazar ahalisinden ayrılır. Hikâyede sonlara doğru ön plâna çıkar. Özellikle Nimet'le Cesur'u evlendirmek noktasındaki gayretleri dikkat çeker.

Yazdığı bir reçetenin Şapkalı Bacı'yı iyileştirmesi üzerine Rüzgârlı Pazar'da tanınmaya başlar. Rüzgârlı Pazar'daki birçok hasta, o günden sonra

dertlerini bu adama söylemiş ve onun yazmış olduğu reçetelerle şifa da bulmuşlardır. Bu yüzden Doktor'a, belli bir saygı ve sevgi gösterirler. Rüzgârlı Pazar'a ne zaman geldiği belli olmayan Doktor'un gerçek hikâyesini kimse bilmediğinden etrafında bir sürü söylenti çıkmıştır. Yazar-anlatıcı, bu söylentilerden birkaçını hikâyede aktarır (s. 102-104).

Yazar-anlatıcıya göre bu adam, alkolik ama okumuş-yazmış takımından olduğu belli, haneberduş birisidir (s. 91). Hantal gövdesi, ağır-aksak adımları, dalgın bakışları ile Doktor, pazarın bir köşesinde, altında bir naylon örtü, bir kalın mukavvanın üzerinde oturur. Yüz kiloya yakın bu adam, ayrıca 'kalın kirli paltosu, paltonun altına kat kat giydiği gömlekler, kazaklar' ile iki yüz kilo gösterir. Bulduğu köşeye 'Doktorun tahtı' denilmektedir (s. 95). İyi niyetli bir insan olan Doktor, zaman zaman içip sızmaktadır. Yazar-anlatıcının tespitlerine göre Çaycı Cino'ya ara sıra üst baş alması, yanından hiç ayrılmayan köpeğini doyurması gibi durumlar Doktor'un paralı olduğunu göstermektedir. Nitekim, Nimet'le Cesur'un düğünlerini Doktor yapar, ayrıca onlara bir de işyeri açar. Daha sonra sırta kadem basar. Kimse onun akıbetini öğrenemez.

g) Şifalı Ot Satıcıları

Hacı

Rüzgârlı Pazar'da isimsiz diğer bir kişi de Hacı'dır. Hikâyede geri plândadır. Adamotu dedikleri, ağırlara iyi gelen bir ilaç pazarlayan bir satıcıdır. Yazar-anlatıcı hacca gitmediği hâlde kendisine hacı diye hitap edilen satıcıyı şöyle tarif eder:

"Sakallı, iri yarı adam.

Ceketine, yakasız gömleğine, yeleğine, şalvar kesimi pantolonuna, mesli-lastikli ayaklarına, başındaki yün beresine bakanlar 'Hacı' diyor." (s. 58).

Herkesin kendisine 'Hacı' demesinden hem memnun hem de mustarip olan bu adam, gerçekte hac için para biriktirmektedir. Yanı başında başka bir ilaç satan ve sürekli gelen geçene kendisini kötöleyen rakibine karşı merhametli ve kollayıcıdır. Ara sıra ona dürüm ısmarlar ve ayran içirir. Hacı'ya göre Köse, yanı başındaki bir dükkân komşusu, bir can yoldaşdır. Onun kendisine yaptıklarına gülüp geçer.

Köse

Köse, hikâyede Hacı'nın rakibi ve komşusu olması dolayısıyla kısaca geçer. Rüzgârlı Pazar'da 'Çin Vikisi' denilen; baş, diş, nezle, grip ve bilimum ağırlara iyi geldiğini iddia ettiği bir ilaç satmaktadır. Hacı ile aynı yaşta olmalarına rağmen Köse daha genç göstermektedir. Hacı'yı rakip olarak gören Köse, onu müşterilere karşı sürekli kötölemeye çalışan, onun müşterilerini

ayartmaya çalışan eli sıkı bir adamdır. Buna rağmen on müşteriden sadece ikisini çekebilmektedir.

ğ) Kolyeciler

İki Genç

Anlatıcı-yazar, Rüzgârlı Pazar'da kolye satan iki gençten de kısaca bahseder. Bunlar fizikleri ve görüntüleriyle diğerlerinden farklı iki âşıktır. Anlatıcı-yazara göre kolye yapıp satan bu gençler, pazarın entelleridir. Erkeğin saçları kıvrık-siyah ve uzundur. Üstünde rengi atmış bir gömlek, altta yırtık-pırtık kot, kulaklarında küpeler, parmaklarında yüzükler vardır. Kız ise tam tersi; sarışın mavi gözlü, oldukça kısa saçlı ve zayıftır. Üstünde kirli bir eşofman ve boynunda yazma, burnu hizmalı, bileğinde halhal olan güzel bir kızdır.

Anlatıcı-yazar, erkeğin lise ikiden terk olduğunu, kızın da liseyi bitirmesine rağmen üniversiteyi kazanamadığını söyler. İkisi de çat-pat İngilizce bilir. Kendi dünyalarına dalmış olan bu gençler, etraflarıyla pek ilgilenmezler. Pazar esnafı ile hiç muhatap olmazlar. En büyük gayeleri yurtdışına gidebilmektir. Yaşadığı ülkeyi beğenmeyen, 'bu memlekette yaşanmaz' (s. 126) anlayışında olan bu gençler, kısa yoldan zengin olmanın da hayallerini kururlar.

h) Haraççılar (Kabadayılar)

Rüzgârlı Pazar'ın bir de kaba güçle esnaftan para toplayan haraççıları vardır. Rüzgârlı Pazar halkından ayrılan bu kişilerden biri de hikâyenin kötü karakterlerinden olan Pislik Ateş'tir.

Pislik Ateş

Hikâyede bir bölümde kısaca geçen Pislik Ateş, pazarcı esnafından haraç toplayan, esnafın çok çekindiği biridir. Pazara iki iri yarı adamla gelir. Yazar-anlatıcı, Pislik Ateş'in ve yanındakilerin kısmî görüntüsünü şöyle tasvir eder:

“Adamlar siyah uzun pardösüler giymiş; beyaz takım elbise, beyaz ayakkabılar, kırmızı bir kravat. Parmaklarında yüzükler. Adamları pala bıyıklı, esmer; bu bıyısız, kirli-sarı. Her üçü de bir örnek beybolcu şapkası takmış. Şapkanın alınlığında ateşin simgesi bir tutam alev kızıl kızıl yanıyor.” (s. 63).

Pislik Ateş, gerçekte korkak birisidir. Yanındaki 'goriller' ile birlikte olduğunda cesarete kavuşur. Ayrıca, bir dilenciden dahi haraç toplayacak, bir kör satıcı kıza sarkıntılık edecek derecede de kötüdür. Hikâyenin önemli kahramanlarından satıcı kör kız Nimet'e sarkıntılık eder. Bütün milletin gözü

önünde ona tacizde bulunur. Genç kızı, herkesin koruyucusu olarak bilinen Battal kurtarır. Pislik Ateş ve adamları, Battal'dan yedikleri dayak üzerine esnaftan topladıkları parayı iade edip süklüm püklüm oradan ayrılırlar.

1) Dilenciler

Yazar-anlatıcı, Rüzgârlı Pazar'da birçok dilencinin olduğunu söyler. Bir kısmı sabit olan bu dilenciler içinde yaşlı dede ve nineler de yer alır. Çoğu sapaşlam oldukları halde dilenirler. Her dilencinin kendine mahsus dilenme stili, kendine mahsus lügati, ses tonu vardır. Çoğunun hâli vakti yerindedir. Bunlar imkânları oldukları halde dilencilik mesleğinden asla vazgeçmez ve başka iş kurmazlar. Yazar-anlatıcı, dilenciler hakkında bildiklerini anlattıktan sonra bunlar içinde ilginç olan birkaç simayı kısaca tasvir eder.

Âdem

Anlatıcı-yazar, Rüzgârlı Pazar'da Pislik Ateş'in haraç topladığı kişiler arasında bir dilenciden de kısaca bahseder. Buna göre Pislik Ateş, bu dilenciye çok hırpalamıştır. Onun beline gizlediği keseyi zorla aldığı, bu yüzden dilencinin artık üzerinde kese taşımadığı belirtilir.

İsimsiz 1

Yazar-anlatıcının öyküsünü anlattığı dilencilerden biri de sekiz-on yaşlarında bir çocuktur. Çocuk, okul önlüğü, beyaz yakalı, elinde kitabı ve defteri ile bir elektrik direğinin önüne çökmüş ders çalışmaktadır. Tabîî gelip geçenler bu duruma oldukça üzümlü çocuğun önündeki kutuya para atarlar. Oysa çocuğun okulla uzaktan yakından alâkası yoktur. Duyguları tahrik etmek için öğrenci kıyafeti giydirilen çocuk, kendisine öğretilen biçimde dilenir.

İsimsiz 2

Başka bir dilenci, orta yaşın üstünde oldukça şişman, göbekli, bacakları fil ayağı gibi şişmiş bir sakattır. Adam sürekli önüne bakar ve hiç konuşmaz. Yürüyemeyen bu dilenciye, oraya başkaları getirip götürmektedir. Yazar-anlatıcı, dilenenler arasında en çok bu kişiye acıdığını ve ona zaman zaman yardım ettiğini söyler.

İsimsiz 3

Diğer bir dilenci ise genç bir adamdır. 'Kınalı saçlı' olan bu genç, kucığında dört beş yaşlarında bir çocuk, yanında 'çocuğum hasta, ilaç parası' yazılı bir karton tabela ile gelen geçenden para toplamaktadır.

Rüzgârlı Pazar'da ayrıca, hikâyenin önemli kahramanlarından Duran'ın uzaktan akrabası ve iş bulmada kendisine yardımcı olan, onunla birlikte iş gidip gelen, üç tekerlekli işporta arabası sahibi Hurdacı Bilal'den; yine Duran'ın, bebek, araba ve tabanca satan, ona zaman zaman kol kanat geren Yozgatlı bir oyuncakçı patronundan; Rüzgârlı Pazar'da Pislik Ateş'in haraç

topladığı kişiler arasında yer alan bir ayakkabı boyacısından; Pislik Ateş'e haraç vermek yerine hoşuna gideceği bir gözlüğü beğendirerek kurtulan uyanık bir gözlükçüden; Pislik Ateş'in kilosuna baktırdığı bir tartıcıdan; Pislik Ateş'in ortağı, Kara-yağız bir delikanlı olan sigaracı ve korsan kasetçiden; Pislik Ateş'e kabuk içinde bir dolma hazırlayan Midye-dolmacıdan; Pislik Ateş'in uğradığı bir tütsücüden; yazar-anlatıcının gezintisi esnasında rastladığı kişiler arasında; korsan kasetçi, boyacı, penyeci, saatçi, fanilacı, simitçi, seyyar köfteci, çantacı, eşofman, cep telefonu kabı, televizyon anteni, tablo-poster, CD ve sandviç, milli piyango satanlardan da kısaca bahsedilir.

1.) Rüzgârlı Pazar Çevresinde Çalışanlar

Rüzgârlı Pazar çevresinde çalışan kişilerin çoğu da Rüzgârlı Pazar emekçileriyle kurulan bağlantı ile hikâye içinde kısaca yer alırlar. Bir çoğu da kapalı mekânda çalışmalarını yönüyle Rüzgârlı Pazar esnafından ayırılır. Bunlar Nimet'in kundura ustası babası ve konfeksiyon işçisi kız kardeşi, Nimet ve Duran'ın temizlikçi anneleri, Nimet'le Cesur'a mal veren bir toptancı ve bir gitarist-beste yazarıdır.

a) Kundura Ustası

Nimet'in Babası

Nimet'in babası, işten ayrılmak zorunda kalmış bir kundura ustasıdır. Anlatıcı-yazar, ondan Nimet'i tanıtırken bahseder. Buna göre gençliğinde gece-gündüz çalışıp Rüzgârlı Pazar'ın üst tarafındaki tepede bir gecekondu evi satın alabilmiştir. Yazar-anlatıcı, ondan bahsederken kunduracılıktaki iş yoğunluğu ve sıkıntıları da dile getirir. Özetlemek gerekirse kunduracılık, çok çalışmayı gerektiren ancak karşılığı hiçbir zaman tam alınamayan nankör bir meslektir. Nimet'in babası, yoğun iş temposu, yokluklar ve sıkıntılar arasında diğer meslektaşları gibi kendisini içkiye vermiş, atölye devralmış, dükkân açıp perakendeciliği denemiş bir iki iflas geçirmiş bedbaht bir kişidir. "İçki-sigara, stres, kavga, bir türlü düzen tutmamış hayatı." (s. 75) sonucunda kalp krizi, sinir bozukluğu, tansiyon, depresyon derken; geçirdiği açık kalp ameliyatı sonrasında dükkânı-tezgahı bırakıp zorunlu olarak evine çekilmiştir. Çocukları da hayırsız çıkınca yokluk yine peşini bırakmamıştır. Kızı Nimet Rüzgârlı Pazar'da çalışırken, karısı temizliğe gitmektedir.

b) Temizlikçiler

Duran'ın Annesi

Okuma-yazması olmayan bu kadın, kocası Recep gibi yoksul bir aileden gelmedir. Köyden büyük şehre göçtüğünden sonra kocasının hastalanması üzerine

zaman zaman temizliğe gidip evin geçimine katkıda bulunmaya çalışır. Bazen komşu kadınlarla sohbet ederek rahatlar.

Nimet'in Annesi

Yazar-anlatıcı, satıcı kör kız Nimet'ten bahsederken annesine de değinir. Buna göre gecekondü bölgesindeki bir evde yoksulluk içinde yaşayan anne, zaman zaman temizliğe gitmektedir.

c) Konfeksiyon İşçileri

Sema

Sema, hikâyenin önemli isimlerinden Nimet'in küçük kardeşidir. Bir konfeksiyonda çalıştığı söylenir. Süslü bir kız olan Sema'nın aklının havalarda olduğu ve aldığı paranın anca kendisine yettiği ifade edilir. Annesi, onun başının bir an önce bağlanması gerektiğini söyleyerek bir gün kaçacağından endişe duyar.

d) Toptancılar

İsimsiz

Hikâyede Şapkacı Bacı'nın vefatından bahsedilirken ona mal veren bir tüccara da çok kısa değinilir. Bu tüccar, zengin oluşu hasebiyle diğerlerinden ayrılır. Anlatıcı-yazar, zenginlerle ilgili yorum yaparken hepsinin kötü olmadığını, içlerinde söz konusu olan tüccar gibi merhametli kişilerin de bulunduğunu belirtir. Şapkacı Bacı vefat ettikten sonra bu tüccar, mallarını hiçbir şey sormadan bundan böyle Nimet ve Cesur adındaki körlere vereceğini taahhüt eder. Nitekim, Doktor, Nimet ile Cesur'a dükkân açtığında bu tüccar da onlara yardım etmiştir.

e) Gitarist-Beste Yazarları

İsimsiz

Anlatıcı-yazar, kolye yapıp satan iki genci anlatırken onların arkadaşları olan birinden de söz eder. Söz konusu genç, müzikle yatıp müzikle kalkar. Gitar çalıp beste yapar. Bir türlü başarılı olamayan bu genç, kaset çıkarabilmek için hırsızlığa dahi başvurmuştur. Neticede kasetini çıkarmayı başarmış ama hırsızlıktan dolayı yakalanmaktan da kurtulamamıştır. Bir an önce köşeyi dönme isteğinde olan ve Türkiye'yi yaşanmaz bir ülke olarak gören bu çocuk, içeri girip çıktıktan sonra etrafındaki arkadaşlarına; 'Kuru ekmeği yiyin, yanlış yapmayın, ailenizin, ülkenizin kıymetini bilin, boş hayallere kapılmayın' (s. 127) diyecek derecede değişmiştir.

f) Gıda İşinde Çalışanlar

Cesur'un Annesi

Hikâyenin önemli kişilerinden Cesur'un hayat hikâyesine değinilirken annesiyle ilgili de kısaca bilgi verilir. Buna göre babası yatalak olduktan sonra annesi bir süre kendilerine bakmış ve daha sonra kaçmıştır. Onu işyerindeki arkadaşları kandırır. Gıda işinde çalışan; kurbağa bacağı, salyangoz ayıklayan genç kadın, arkadaşlarının 'gençsin, güzelsin, yatalak adamı ömür boyu bekleyecek değilsin ya' gibi sözlerine kanar. Bir gün işe gider ve bir daha eve dönmez. Kör çocuk, babaannesiyle yalnız kalır.

2.) Mesleği Belirtilmeyenler

Rüzgârlı Pazar'da mesleği ve hangi işte çalıştığı belirtilmeyen bazı kişilerden de bahsedilir. Bu kişiler de Rüzgârlı Pazar esnafı dolayısıyla hikâyeye dahil olurlar. Ancak bunların da Rüzgârlı Pazar çevresinde çalışanlar gibi 'hikâye kişisi' olarak önemleri yoktur.

a) Battal

Battal, *Rüzgârlı Pazar*'ın masalsi kahramanlarından birisidir. Pislik Ateş, Rüzgârlı Pazar esnafının gözü önünde kör bir kıza sarkıntılık ettiğinde Duran'ın bağırması üzerine Battal motosikletiyle aniden çıkagelir ve kötü kişileri döverek genç kıızı onların elinden kurtarır. Övgü ve tezahüratı sevmeyen Battal, görevini yaptıktan sonra kalabalığa dönüp 'duanız bana yeter, hadi eyvallah' (s.73) diyerek geldiği gibi kaybolur.

Anlatıcı-yazara göre 'Battal gönül adamı, fakir babası, garibanın dostu, zalimlerin düşmanı, hakkın ve adaletin yılmaz savunucusu, genç kızların sevgilisi bir delikanlıdır' (s.71). 'Gümrah kumral saçları aslan yelesi gibi omuzlarından' aşağı dökülen Battal, BMV marka motosikletinin üzerinde; 'düğmeleri göğsüne kadar açık beyaz gömleği, siyah deri yeleği, kalın deri kemeri, vücudunu saran pantolonu, parlak çizmeleri, emin adımları, kartal bakışları ile' (s. 72) herkesi ürküten bir görüntüye sahiptir.

b) İsmet

İsmet, kör tezgahtar Nimet'in ağabeyi, kundura ustasının da oğludur. Küçükken içen babasından çokça dayak yediği, gecekondudaki bir evde yoksulluk içinde büyüdüğü ifade edilir. Şimdilerde ise askerden gelmiştir. Yaşı geçkin olduğu halde parasızlık yüzünden evlendirilmeyen İsmet de babası gibi kendisini içkiye vermiştir. Alkol aldığı için evde hır güreksiz olmaz. Bir işte çalıştığı söylenen İsmet'in ne iş yaptığı belirtilmez.

c) Alman Koca

Dürümcü Baba'nın kızı Zöhre'nin kocasıdır. Hikâyede farklı bir ırka sahip tek kişidir. Kel kafalı, şişko bir adamdır. Hali vakti yerinde olan bu kişinin sevimli olduğundan da söz edilir. Hangi işte çalıştığı söylenmez.

d) İsimsiz

Yazar-anlatıcının, Duran'ın mahallesinde dinlediği yoksulluk hikâyelerinden birisi de bir kadına aittir. Kocası felç olan kadın, çocuklarına bakmaya çalışan çok kötü durumda bir işçidir. Hasta olmasına rağmen canla başla çalıştığından bahsedilir. Yaşamak zorunda kaldığı bu sıkıntılı ve zor hayat onun kocasına sevgisini eksiltmemiştir.

3) İşsizler

Yoksulluğun işlendiği *Rüzgârlı Pazar*'da doğal olarak 'işsizler' de ele alınmıştır. Ancak hikâyeye kişisi olarak bunların tamamı geri plândadırlar. Çoğunlukla Rüzgârlı Pazar esnafıyla ilgileri dolayısıyla metinlerde kısaca geçerler. Bir kısmı önceleri çalışan bu kişiler, daha sonra hasta olmaları dolayısıyla işsizliğe mahkum olmuşlardır.

a) Recep Efendi

Recep Efendi, Duran'ın babasıdır. Önceleri çobanlık yapan Recep Efendi, köyün şartlarında geçinemeyince ailesini alıp bir umut kaynağı olarak görülen büyük şehre göçer. Hamallık, inşaat işçiliği gibi ağır işlerde çalıştıktan sonra verem hastalığına yakalanır. Veremin tedavisi ağır aksak yürürken bu kez bel fıtığına tutulur. Özetle Recep Efendi, her yönüyle kendine bulaşan yoksulluğun ve hastalığın acısını tadar..

b) Haydar

Haydar, Çiçekçi Cemile'nin kocasıdır. Ara sıra karısına yardım etmesine ve onun yanında bulunduğu arı gibi çalışmasına rağmen, gerçekte, hapçı, kumarcı ve sarhoş bir serseridir. Karısına yük olan Haydar, kumar parasını hep ondan almaya çalışan, yeri geldiğinde kavga eden bir 'yaramaz adam'dır (s. 53). Kavgada karısına diş geçiremeyince herkesin gözü önünde ağlar. Serseri tavrından dolayı çok da dayak yemiş olan Haydar, karısı tarafından kurtarılmayı bekleyecek derecede de acizdir.

c) Zöhre

Zöhre, hikâyesi etraflıca anlatılan Dürümcü Baba'nın kızıdır. Hikâyede karşımıza otuz yaşlarında çıkar. Kısaca anlatılır. Dürümcü Baba hapisteyken karısı, Zöhre'yi alarak Almanya'ya kaçmıştır. Dürümcü Baba, uzun süre onların izini bulamaz. Daha sonra kızının beş-altı yaşlarında bir Alman

ailesinin yanına verildiğini öğrenir. Bir gün ansızın kızının bir Alman kocayla çıkageldiğini görür. Hikâyede hali vakti yerinde olan ender kişilerden birisidir.

f) İsimsiz

Yazar-anlatıcı, Duran'ın mahallesinde birçok yoksulluk hikâyesi dinler. Bunlardan biri de bir erkeğe aittir. Adam işsizdir. Hiç parası olmadığı için bir süre iş aramaya dahi gidemez. Bir tanıdığıın motosikletinin arkasında iş arar. Fakat birkaç kez ameliyat olan, inşaattan düşen, nefes darlığı çeken bu kişi, hiçbir iş bulamaz. Kağıt, kola kutusu, boş şişe gibi malzemeleri toplamak da ona ağır gelir. Ama yine de umutludur. Yaşama dört elle sarılmıştır. 'Umut bizim ekmeğimiz' (s. 45) demektedir.

4) Öğrenciler

Rüzgârlı Pazar esnafı ile ilgileri dolayısıyla değinilen öğrencilerin hikâyede önemli özellikleri yoktur.

a) Duran'ın Kız Kardeşleri

Yazar-anlatıcı, Duran'ın evini ziyaret ettiğinde üç kız kardeşin okula gittiğini öğrenir. Kendisine çay getiren bir kız 'saçları siyah, gözleri kara. Ne güzel kız.' (s. 40) diye tarif eder.

b) Büşra

Büşra, hikâyenin önemli isimlerinden Nimet'in küçük kardeşidir. Kör bir kız olan Nimet'i işine o götürüp getirir. Çok akıllı-uslu bir kız olarak tanıtılır. Okulda hep tebrik ve teşekkür getiren Büşra, babası tarafından çok sevilmektedir. Ablası yanında annesinin de en büyük yardımcısıdır.

c) İsimsizler

Hikâyede Duran'ın âşık olduğu bir ortaokul öğrencisi kısaca geçer. Duran, balon satın alan bu kıza bir görüşte âşık olur. Kız, kısa saçlı, mavi gözlü bir sarışındır. Muhtemelen orta iki veya orta üçe gittiği belirtilir.

Ayrıca Çiçekçi Cemile'nin okula giden iki çocuğundan bahsedilir. Biri dört-beş yaşında bir kız; diğeri 'bir kopul-kara oğlan, henüz yürümeye yeni çıkmış'tır (s. 50). Bunların dışında hasta ve işsiz bir kadından ve onun okuyan bir çocuğundan da bahsedilir.

&

Mustafa Kutlu, son hikâye kitabı *Rüzgârlı Pazar*'da 'yoksul' insanları merkeze alarak yokluk, kimsesizlik, sıkıntı, acı, ıstırap, çaresizlik, hastalık örneklerini başarılı bir şekilde gözler önüne serer. Hikâyeyi sade bir dille anlatan yazar, bazı kişilerini masalsi özellikleriyle tasvir eder. Duran, bir ermiş gibi olağanüstüdür. Melekleri görür ve onlarla konuşur. Nimet'e kabadayılar

saldırıldığında feryadını çok uzaklardaki Bilal'e ulaştırabilecek derecede metafizik güce ulaşır. Dürümcü Baba, kaybettiği kızına yıllar sonra hiç ummadığı bir zamanda rastlar. Nereden geldiği belli olmayan Doktor, insanlara şifa dağıtıp Nimet'le Cesur'un düğünlerini yaptıktan sonra sırta kadem basar. Battal, Duran'ın feryadını çok uzaklardan duyar. Bir masal kahramanı gibi aniden çıkarak Nimet'e yardım eder, onu kabadayılardan elinden kurtarır ve geldiği gibi kaybolur. Böylece gerçekte gerçeküstü birleşerek ironik bir şekil kazanır.

Mustafa Kutlu, 'yoksul' insanların hikâyelerini ele almasına rağmen 'çaresizlik' gibi 'kaderci' (fatalist) bir felsefenin arkasına asla sığınmaz. Aksine 'yoksulluk' içinde kıvranan bu kişilerde muazzam bir yaşama sevinci yükler. Hemen hemen her yoksul insanda, bütün sıkıntılara rağmen yaşama dair büyük bir coşku gözüktür. Bazı kişiler, âdeta ilâhî bir el vasıtasıyla yaşama bağlanır. Hikâyenin önemli isimlerinden Duran'a, en sıkıntılı zamanlarında meleklerin gözüktüp onunla konuşmaları ve Duran'ın da büyük bir huzura kavuşması bunun en güzel göstergesidir. Yazar-anlatıcının Duran'ın mahallesinde tanıdığı ve hastalıklı haliyle çalışamayan bir işsiz, bütün sıkıntılara rağmen yine de umutlu oluşu, yaşama dört elle sarılışı ve 'umut bizim ekmeğimiz' (s. 45) diyebilmesi ibret vericidir. Hikâyenin önemli isimlerinden Nimet ve Cesur kör olmalarına rağmen hayata bağlıdırlar. Hatta iki kör arasında geçen aşk, 'gören'lerin bile kavuşamayacağı bir saadetle doludur, herkes bu aşka gıpta ile bakar. Cesur, yaşadığı tüm sıkıntılara rağmen, insanlarla şakalaşmaktan, etrafına neşe saçmaktan geri durmaz. Yine Çiçekçi Cemile, etrafına neşe saçan, gülen, güldüren, enerji dağıtan, kocasının serseriliğine ve kendisine çok çektirmesine rağmen onu koruyan, kollayan, yüreği sevgi dolu bir insandır. Gökhan (Cino) sokaklardan gelen bir çocuk olmasına, zayıflığına ve çelimsizliğine rağmen hayat doludur.

Bütün yokluklara rağmen kişiler, birbirlerine karşı yardım severdirler. Şapkacı Bacı Nimet'e, Hurdacı Bilal Duran'a, Pala Hasan Gökhan'a (Cino) iş bulmuş ve onları korumuşlardır. Doktor hiçbir karşılık beklemeden insanlara şifa dağıtmaya çalışmış, Nimet'le Cesur'un düğününü yapmış, aynı şekilde Bilal çaresizlerin koruyucusu olmuştur. Dürümcü Baba, etrafında zaman zaman kümelenen yetimlerin aç kalacağı endişesiyle kızı Zöhre'nin tüm ısrarlarına rağmen, onunla Almanya'ya gidip ömrünün son zamanlarını maddî rahatlık içinde geçirmeyi istememiştir.

Mustafa Kutlu, *Rüzgârlı Pazar* hikâyesiyle toplumsal meselelerdeki hassasiyetini, sosyal değişmeyi, 'yoksulluk' konusundaki duyarlılığını bir kez daha gözler önüne serer.